

שמיכתא אליבא דהלכתא

פניני הלכה

האם מותר לעבור לפני המתפלל כשיש לפניו מחיצה גבוהה י"ט

א. איתא **בברכות** (לא:): אני האשה נצבת עמכה בזה (שמואל א א כח) מכאן שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה. **ופרש"י** הנצבת עמכה משמע אף הוא עמה בעמידה. **והתוס'** פ"י דכתבי עמכה מלא ה' כלומר שלא היה יושב בתוך ד"א שלה אלא בחמישיה.

וכת' **התוס'** (שם) **והרא"ש** (פ"ה סי' ח) דבין מלפניו בין מלאחריו ובין מהצדדים צריך להרחיק ד"א. וכת' בתשובת הגאונים דוקא ביושב ובטל, אבל אם היה עוסק בק"ש וברכותיה וכיוצ"ב אפי' יושב שפיר דמי.

וכת' **הטור** (סי' ק"ה) דמשמע מדבריהם דאם היה עוסק בתורה אסור, דטעם האיסור מפני שני' כאילו תבירו מקבל עליו עול מלכות שמים והוא לא מקבל, וכשהוא עוסק בתפלה אזל ליה האי טעמא, אבל אם עוסק בתורה אכתיו איכא להאי טעמא. ולנלמד זאת מעלי דמסתמא לא היה עומד בטל מת"ת ואפ"ה היה צריך לעמוד.

והב"י (שם) כתב דיש לדחות דכל שעוסק בתורה הרי הוא כמקבל עליו עול מלכות שמים, והראיה מעלי יש לדחות דאפשר דהיה מהרהר בד"ת אבל לא הוציא בשפתיו. מיהו מדברי הגאונים שלא הזכירו אלא ק"ש וברכותיה וכיוצ"ב משמע דשאר ד"ת לא, אלא **שבסמ"ג** (ועשין י"ט קב ע"ה) **ובסמ"ק** (סי' י"א) כתבו דאף בעוסק בתורה שרי.

וכתב עוד משמיה ד**האהל מועד** (תפלה דרך ג' תיב ו') דהא דמהני אם היה עוסק בתפלה, היינו דוקא מן הצד, אבל כנגדו אפי' כמלא עיניו אסור ואפי' עוסק בק"ש. ולדינא כת' **בשו"ע** (סי' ק"ב סי"א) אסור לישב בתוך ד"א של מתפלל, בין לפניו בין מן הצדדין צריך להרחיק ד"א. ואם עוסק בדברים שהם מתיקוני התפילות ואפי' בפרק איזהו מקומן איצ' להרחיק. ויש מתיר בעוסק בתורה אע"פ שאינו מתיקוני התפילות. ויש מי שאומר דהני מלי מן הצד, אבל כנגדו אפי' כמלא עיניו אסור אפי' עוסק בק"ש.

ובט"ז (סי' ג') כתב דאפשר לומר טעם אחר דאסור לישב בדי' אמותיה על המתפלל, דהמקום שהמתפלל עומד אדמת קודש הוא, ועל כן צריך לאותו שהוא בתוך אותו מקום דהיינו תוך ד"א לנהוג בו כבוד. וטעמא דהני"א דכנגדו אפי' מלא עיניו אסור, כתב **הלבוש** (סי"א) דהוא משום דנראה כמשתחוה לו. וכתב **הפמ"ג** (א"א סי"ג) דלפניו לעמוד אפשר דשרי. **ובד"מ** (אות א) משמע דכל שאין מתפלל אפי' לעמוד אסור, (וי"ל דאסור מפני שמבטל כוונתו. וכת' עוד (א"א סי"ה) מדברי **הב"י** עולה דלעמוד גרע מלעבור, וא"כ כ"ש דלעמוד אסור). ולמנאי דלעמוד קיל טפי ושרי אף לפני. ע"כ. וכן ס"ל **לעולת תמיד** (סי"ה ח) **ולא"ר** (סי"ח ח) דשרי לעמוד לפניו.

וכתב **הפ"ח** (סי"ק א) דהעיקר כדעה קמייאת, דכל חוץ לד"א שרי. אולם **החני"א** (כ"ו סי"א) כת' דמלפניו טוב להרחיק כמלא עיניו. והבא דבריהם **במשנ"ב** (סי"ט ט), וכת' דנ"ל דבעמידה חוץ לד"א ודאי אין להחמיר, ואולי אף בתוך ד"א.

ב. איתא **בברכות** (כז:) רב איקלא לבי גינבא וצלי של שבת בע"ש, והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחריה דרב, וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה וכו'. ש"מ אסור לעבור כנגד המתפללן וכו'. איני והא רבי אמר ורב אסי חלפי, כו' חוץ לד"א הוא דחלפי.

וכתב **הר' יונה** (ח: ד"ה אסור) דדוקא כנגד פניהם אסור לעבור, אבל בצדא לא חיישינן להעברה בעלמא.

וז"ל **הטור** (שם) ודוקא דבריהם **במשנ"ב** אסור לעבור ולעמוד. וכת' **הב"י** (שם) דמ"ש שמותר לעמוד נלמד ממי'ש בתחילת הסי' דלא אסורו אלא לישב אבל לא לעמוד, ומשם יש ללמוד דכ"ש דלעבור שרי. וכ"כ **בשו"ע** (סי"ד) אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד"א, ודוקא לפניהם אבל בצדיהם מותר לעבור ולעמוד.

ובמג"א (סי"ו) הקשה על דברי הב"י דא"כ למה כתב דבצדיהם מותר לעמוד, הלא אפי' לפני שרי. ול"נ דכוונת הטור שלא ילך הלאה דא"כ כ"ל כנגד פניהם, דכל שרואה אותו אסור דמתבטל כוונתו מפניו. ונזכר **בל"ש** (שם) דאע"פ דחוץ לד"א שרי אע"פ שרואה אותו, היינו דחוץ לד"א לא אסרו שום דבר ומוטל על המתפלל שיהיו

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א

מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

האם מנוע מזגן המותקן מעל סוכה פוסלה

א. שיעור סכך פסול הפוסל את הסוכה. ב. ישיבה תחת אויר או סכך פסול. ג. דופן עקומה. ד. ישיבה תחת דופן עקומה. ה. דופן עקומה בסוכה קטנה. ו. הגג משופע / חבוט ומי ולבודד לחמיר. ז. גוד אסיק ודופן עקומה. ח. לבוד ודופן עקומה. ט. גוד אסיק ולבוד. י. חבוט ומי ולבוד או דו"ע לקולא. יי. נסר ארבע אפומא דמטללתא.

א. **שיעור סכך פסול הפוסל את הסוכה**

תנן **בסוכה** (יז:) הרחיק את הסיכות מן הדפנות (במשכה, רש"י) ג' טפחים פסולה. בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ד' אמות פסולה. ואמרו שם **בגמ'** אויר פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה, בסורא אמרי להא שמעתא בהאי לישנא, בנהרדעא מתנו אמר רב הונא אמר שמואל סכך פסול באמצע פוסל בארבעה, מן הצד פוסל בארבע אמות, ורב אמר בין מן הצד בין באמצע בד"א. **ופרש"י** באמצע בארבעה. דמקום חשוב הוא להפליג ולחוץ שאין הדפנות מועילות זו לזו ונראות כשתי סוכות. מן הצד בד"א. אבל פחות מכאן כשרה דמסלקין להו בפחות מכאן בעקימת דופן ובלבד שישתייר הכשר סוכה בכשר, אבל ד"א לא איתמר בהו דופן עקומה.

וכתב **הרי"ף** (שם ח: ברי"ף) דהלכתא בהא כשמואל דהא רבנן דבי רב כוותיה סבירא להו, והני מילי בסוכה גדולה אבל בקטנה (ע"י שיעורה להלן) בין באמצע בין מן הצד בג"ט. **והר"ן** (שם ד"ה גמ') הביא דיש חולקים על הרי"ף דבין באמצע בין מן הצד (בסוכה גדולה) בדי' אמות. וע"י **ברמב"ן** (סוכה שם).

והרא"ש (סי' לב) כתב בשם **בעל העיטור** (הל' סוכה פב.) דאיכא פלוגתא בין רבנותא הרי"ף פסק כשמואל כו', **ובה"ג** (הל' סוכה פ"א) פסק כרב כלישנא בתרא, **והירושלמי** (פ"א ה"א) מסייע ליה, ומסתברא כוותיה דהא רבנן לאו סייעתיה היא דהא אי לישנא בתרא איתא קמא ליתא, דתרי לישני נינהו, והיכלך מספקא לן אי כסורא אי כנהרדעא פלוגתא דרב ושמואל והלכתא כרב דבין באמצע בין מן הצד בד"א, ומשמע דכי היכי דבהרחיק הסיכוך מן הדפנות בפיסול אויר ליכא פלוגתא בין באמצע בין מן הצד, בסכך פסול נמי ליכא פלוגתא, ומיהו פלוגתא דרבנותא היא ולחומרא וכו', וכן פסקו **הרמב"ם** (פ"ה הי"ד) **וה"ר ישעיה** (פסקי רי"ד), ע"כ.

ופסק **השו"ע** (סי' תרלב סעי' א) דסכך פסול, פוסל באמצע בדי' טפחים, אבל פחות מדי', כשרה. ומ"מ **הא"ר** (שם אות א) צירף דעת הסוברים שפחות מדי' אמות אינו פוסל אף באמצע. וע"י **בחזו"א** (סי' קמד סי"ד ד"ה היה הגג בולט).

וע"י **בפמ"ג** (שם א"א סי"ק ז) שבאר שאויר ג' טפחים היינו ג"ט על ג"ט, סכך פסול ד' טפחים על ד' טפחים בריבוע, ע"כ. וע"י עוד **במ"ב** (סי"ג) שהסכך פסול פוסל את הסוכה בדי"ט באמצע היינו שהולך שיעור ד"ט ע"פ כל הסוכה (אם יש לה ג' דפנות) בארכה ושיעור ד"ט הוא מקום חשוב להפליג ולחוץ בין הדפנות עד שאין הדפנות מועילות זו לזו ונראות כב' סוכות ולכל א' רק ב' דפנות. ב. **ישיבה תחת אויר או סכך פסול**

איתא **בסוכה** (יט.) תניא (תוספתא פ"ב ה"ב) א"ר הושעיא לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות משלשה בסוכה קטנה כו', מתקיף לה רב הושעיא, לא יהא אלא אויר, ואויר בפחות משלשה טפחים בסוכה קטנה מי פסיל, אמר ליה רבי אבא זה מצטרף ואין יושנים תחתיו וזה מצטרף וישנים תחתיו. **ופרש"י** לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר דאפי' אויר החמור ממנו אינו פוסל פסיעור זה, אמר ליה רבי אבא. להכי אהני נדון כסוכה דאשמועינן תנא לומר שישנים תחתיו דאילו אויר פחות משלשה מצטרף להשלים שיעור הסוכה אבל אין יושנים תחתיו, ע"כ.

מבואר שלא יושנים תחת אויר אפי' פחות מג"ט משא"כ תחת סכך פסול דישנים תחתיו. וכתב **הרא"ש** (סי' לה) שכן משמע **בירושלמי** (ברכות פ"ג רה"א) כפירוש רש"י. וכתב עוד שם **הרא"ש** דלא תיקשי לך איך יוכל אדם להזהר בסוכה מלאה נקבים שלא יישן תחת הנקבים דהכא מיירי כשהאויר מהלך בכל אורך הסוכה, ע"כ.

וכת' **הר"ן** (סוכה ח: ד"ה ולענין ט: דיבור ראשון) בשם **הר"ז** (ז:) שמתחת סכך ישנים תחתיו עד ד"ט, אבל **הראב"ד** (חשנות על בעה"מ שם אות א) סובר דאע"פ שעד ד"ט אינו פוסל את הסוכה מ"מ אין יושנים תחתיו אא"י הוא פחות משלשה. **והשו"ע** (סי' תרלב סעי' א) פסק להקל. **והמ"ב** (סי"ק א) כת' שיש מחמירי' אף בפחות מד"ט אא"י הוא פחות מג"ט ולכן יש להחמיר לכתח', ע"כ. [ועיינ'ש (סי"ק ז) שכתב ע"פ **המ"א** (סי"א) דאפשר דאפי' אם בפנים הסוכה אין בו כ"א ג"ט וטפת אחד בולט לצד חוץ אפ"ה אסור לישב תחתיו (אף למתירים לשבת תחת סכך פסול פחות מד"ט), ע"כ. וע"י עוד **בחזו"א** (סי' קמד סי"ב ד"ה ולענין)].

ג. **דופן עקומה**

תנן **בסוכה** (יז:) בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ארבע אמות פסולה. ואמרו **בגמ'** דרב ושמואל דאמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה. **ופרש"י** בדד' אמות פסולה דהוי מקום חשוב להיות חציצה.

וע"י עוד **ברש"י** על דא דתנן (שם) הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה, לאו בגובהא קאמר, אלא במשכה פסולה דאויר פוסל בשלשה אפי' מן הצד ומכאן אני אומר ומפרש הא דאמרין דבסכך פסול מן הצד אמרינן דופן עקומה להכשיר עד ד"א היינו דחשבינן לסכך כאילו הוא מן הדופן ונעקם ונכפף למעלה ובאויר ליכא למימר הכי, ואיני מפרש רואין את הדופן כאילו הוא נעקם והולך תחת הסכך פסול ומגיע לסכך כשר ומוציא את הפסול מן הסוכה דא"כ גבי אויר נמי נימא הכי, ע"כ.

וכן **הר"ן** (סוכה ב. ברי"ף ד"ה בנה) כת' גבי בנה בה אצטבא מן הצד, דדופן עקומה פירושו שרואים כאילו הדופן נעקם וכאילו הסכך כולו שמן הדופן ולאצטבא אילו הדופן לא שנתעקם שכן דרכן של כותלים להתעקם, אבל א"א לפרש רואין כאילו הדופן נתקרב לסכך דא הכי היכי אמרי' לקמן (שם ז:) דאויר אפי' מן הצד פוסל בשלשה נימא רואין הדופן כאילו נתקרב ולא יהא פוסל אלא בד"א שיותר קל לדופן להתקרב כשאין שם סכך מפסיק אלא ודאי היינו טעמא לפי שרואין הסכך כאלו הוא דופן וכשיש שם אויר מפסיק אין לומר כן. וכת' **בב"י** (סי' תרכו) שכן דעת **הרמב"ם** (פ"ה הי"ד).

וע"י **בשו"ע** (סי' תרלב סעי' א) שפסק כהר"ן שסכך פסול מן הצד אינו פוסל אלא בדי' אמות, אבל פחות מד"א, כשרה דאמרין דופן עקומה, דהיינו לומר שאנו רואים כאלו הכותל נעקם ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל, ודבר זה הלכה למשה מסיני, ע"כ.

ד. **ישיבה תחת דופן עקומה**

ולפי דרכי שם **רש"י** ודאי דאין יושנים תחת הדופן עקומה. וכן הוא **ברש"י** (שם ד"ה אם יש מן הסיכוך) להדיא. וז"ל **הר"ן** (שם) ולפי שיטה זו (דס"ל שרואים כאילו הדופן נעקם) הדבר ברור שאין אוכלין באותו שיעור שבין דופן לאצטבא כיון שאנו דנין סכך שעליו כאילו הוא דופן, ע"כ. וכתב **הב"י** (סי' תרלב) דמ"מ זה שכתב שאין אוכלין באותו שיעור שבין דופן לאצטבא דהיינו סכך פסול דאנו אומרים דופן עקומה היינו כשיש בסכך פסול ארבעה טפחים אבל אם הוא פחות מארבעה טפחים ישנים ואוכלין תחתיו, ע"כ.

ה. **דופן עקומה בסוכה קטנה**

וכת' **הטור והשו"ע** (סי' סעי' א) דסכך פסול, פוסל באמצע בדי' טפחים וכו' בד"א בסוכה גדולה שיש בה יותר על הסכך פסול ז' טפחים על ז' טפחים, אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא ז' על ז', בין באמצע בין מן הצד, בג"ט פסולה, בפחות מג' כשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור, ע"כ. וכת' **המ"א** (סי"ק א) דאין זה מדוקדק דאפי' יש בה ט' ומחצה וסכך פסול ג"ט, פסולה, כיון דאי שקלת ליי לפסול ליכא הכשר סוכה וכמש"ל בש"ע, וכן משמע מל' רש"י, ע"כ. והביאו **המ"ב** (סי"ק ח) וסיים ועיין בא"ר. **ובא"ר** (אות א) הקשה על המ"א דאף שלא נשאר אלא ו' טפחים ורצוי ממש, לא גרע מזי' על ז' ובתוכו פחות מג' טפחים סכך פסול או אויר, דכשר אף שלא נשאר אלא ד' טפחים ומשהו, ע"כ. **והפמ"ג** (א"א שם) דחה ד"ל דפחות מג"ט הלכה למשה מסיני באפשר דמשלים ובטל, משא"כ סכך פסול ג' טפחים ולא נשאר שיעור סוכה ז' על ז', תו פסולה, ע"כ.

ו. **הגג משופע / חבוט ומי ולבודד לחמיר**

וכת' **המ"א** (סי' תרלב סי"ק א) דנ"ל דאם הגג עקום כגגין שלנו אע"פ שיש בשיפוע ד' אינו פסול אא"כ יש במשכו ד' דאז תופס בסוכה ד', ואם הגג עקום למעלה ולמטה בסמוך לו קורה אע"פ שאינו ממשך ממנו ג"ט כיון שבגובה רחוק ממנו ג"ט אין מצטרפין ולא אמרי' חבט ומי ולבודד לחמיר, ע"כ. **והא"ר** (אות א) כת' דיש להקל בזה, דהא יש פוסקים דגם באמצע אינו פוסל אלא בדי' אמות.

והפמ"ג (א"א שם) דחה דבריו כי כוונת המ"א דלא מביעה בד' טפחים דאין חושבין השיפוע כי אם במשכו כו', אלא אפי' ד' אמות בצד דופן לומר דופן עקומה, היינו כאלו הסכך הפסול נעקם מכותל, וא"כ כל שיש ד"א אף בשיפוע הוא תו אין דרך להתעקם יותר, קמ"ל דאפ"ה כל שאין במשך ביושר ד' אמות, אמרינן דופן עקומה, ע"כ. **והמ"ב** (שם סי"ק ח) פסק כהמ"א.

ז. גור אסיק ודופן עקומה (אין הרפנות מוגיעות לסכך והסכך כנגדו פסול)

ויעוי' **בר"י** (סוכה ב. ברי"ף, ד"ה בנה) שכתב שבדו"ע רואין הסכך כאילו הוא דופן כתב דלפ"ז כשיש שם אויר מפסיק אין לומר כן, וע"כ כשהדפנות מגיעות לסכך עסקינן, אבל אם אין דפנות מגיעות לסכך לא אמרינן דופן עקומה, ע"כ.
מבואר מדבריו דלא אמרינן דופן עקומה כשיש הפסק אויר בין הסכך לדפנות.

אולם ה**טור** (סי' תרלג) כת' שסכך פסול פוסל באמצע בד"ש אבל פחות מד' כשירה ומותר לישן תחתיו, מן הצד אינו פוסל אלא בד"א, אבל פחות מד"א כשירה דאמרי' דופן עקומה אפי' אין הדופן אלא י"ט והגג גבוה ממנו הרבה שאנו רואין הדופן כאילו עולה עד למעלה ואז נאמר דופן עקומה, ע"כ.
מבואר מדבריו דאמרינן דופן עקומה וגוד אסיק.

ועי' **בב"י** (שם) שכתב דנר' שהטור למד כן מדפירש רש"י היל' הובא באות ב' דדופן עקומה להכשיר עד ארבע אמות היינו דחשבינן לסכך כאילו הוא מן הדופן ונקעם וכנפח למעלה כו', ונר' מדבריו שאע"ג שהסכך גבוה מן הדפנות כמה אמרינן דופן עקומה להכשיר מדקא' רש"י שם דא"כ גבי אויר נמי נימא הכי כלומר היכא שהסיכוך מרוחק מן הדפנות במשכה כמו במתני' שנמצא אויר מפסיק בין הדופן ולסכך במשך ואם איתא דכל שמפסיק אויר בין הסכך ולדופן בגובה לא אמרינן דופן עקומה לא הוה שייך לומר גבי אויר דריחוק דמשך דנימא דופן עקומה דכ"ש הוא, ע"כ.

והשו"ע (שם סעי' א) השמיט דברי הטור. **והמ"א** (סי"ק א) דקדק ממש"י השו"ע שם דדופן עקומה פירושו שרואים כאלו הכותל נקעם וכו', דמשמע דאמרינן דופן עקומה דוקא כשהדפנות מגיעות לסכך. וכן ה**ב"ח** (אות א) פסק דיש להחמיר כדעת הר"ן דלא אמרינן דופן עקומה באויר כל עיקר, לא באויר דמשך ולא באויר דגובה כיון שיצא מתורת לבדו. וכן פסק ה**מ"א** (שם).

אבל ה**ט"ז** (סי"ק א) כת' דנר' נכון דעת הטור, ודברי הר"ן תמוהים בזה, דק"ו דמה כשמגיע הדופן לסכך ושאם תאמר שנותן לו הסכך חלק ממנו אין מקום לאותו חלק להתחרב לדופן שהרי בלא"ה יש שם דופן ואפ"ה אמרי' דהו' כמקבל חלק ממנו, ק"ו כאן שיש מקום אויר שיוכל לקבל מהסכך חלק הניטל ממנו דהיינו הפסול, ותו דמ"ש מהא דאמרי' בס"י תר"ל ס"יט בדפנות גבוהים ז' ומשהו כו' אפי' הגג גבוה הרבה ואינו מכוון ממש רק שהוא בתוך ג' כנגדו כשרה והרי לפניך שמתחלה אמר כאלו הוא גבוה עד הסכך ואח"כ אמר לבדו למעלה להסכך וה"נ לענין דופן עקומה דהני תירווייהו לבדו ודו"ע הללמ"מ הם, ע"כ.

והמ"ב (סי"ק ד) דקדק מלשון השו"ע כהמ"א הני"ל דמשמע דדוקא כשהדפנות מגיעות לסכך אמרינן דו"ע, אף דבעלמא לא קפדינן בזה כבס"י תר"ל ס"ט אפ"ה בענייניו דיש סכך פסול על הסוכה ואנו רוצין להכשירה משום דופן עקומה לא אמרינן דופן עקומה בזה, וי"א דאפי' אינם מגיעים הדפנות לסכך נמי אמרינן רואין כאלו הדופן מגיע עד למעלה וכנפך, ע"כ.

ה. לבדו ודופן עקומה (ב' הלכות למשה מסיני)

ומהר"ל הני"ל משמע שהטעם דלא אמרינן דו"ע בכה"ג היינו מסברא (דא"א לומר שהדופן מתעקס שהרי אין כאן דופן), ולא משום דלא אמרינן תרי הלכות למשה מסיני. שיו"מ שצ"כ **הבכורי** (סי"ק א). וכן משמע **מהחזו"א** דלקמן.

אלא דעיי' **בר"י** (ט. ברי"ף ד"ה למעלה) שכת' דלא אמרינן דופן עקומה ולבדו כי הדדי. וביאר **השפת אמת** (שם) דההלכה של דו"ע היא רק שיחשב כאילו הדופן סמוכה לסכך ולא לפסול בגלל הריחוק הדופן, אבל אין דנין כאלו באמת באה הדופן לכאן לשאר דברים. **והב"ח** (שם) פסק **כהר"ן** דלא אמרינן גוד אסיק ודו"ע ואע"כ נקט דכל שהדופן פחות מג"ט אמרינן דופן עקומה. ולכאורה צ"ע דהרי משמע מדבריו דאמרינן לבדו ודו"ע, ובר"ן הרי מבואר דלא כדבריו, ויש לתרץ דהר"ן מיירי לענין דו"ע ולאחר מכן לבדו והב"ח מיירי לענין לבדו ולאחר מכן דו"ע. והטעם לחלק בזה י"ל דברי **השפ"א** הני"ל.

ויעוי' עוד **בשו"ע** (סי' תרל סעי' ט) שפסק שאם היו דפנותיה גבוהים ז' ומשהו והעמידם בפתוח משלשה סמוך לארץ, כשרה, אפילו הגג גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדן, ואפי' אינו מכוון ממש, רק שהוא בתוך שלשה כנגדו, כשרה.
מבואר שאומרים שתי הלכות ואף גוד אסיק ולבדו. ועי"יש **בט"ז** (סי"ק א) שתמה על השו"ע דמ"ש הא סי' תרל"ב דלא אמרינן גוד אסיק ודופן עקומה מהא דהבא דאמרי' בדפנות גבוהים ז' ומשהו כו' אפי' הגג גבוה הרבה ואפי' אינו מכוון ממש רק שהוא בתוך ג' כנגדו כשרה והרי לפניך שמתחלה אמר כאלו הוא גבוה עד הסכך ואח"כ אמר לבדו למעלה להסכך וה"נ לענין דופן עקומה דהני תירווייהו לבדו ודו"ע הללמ"מ הם ולמה לא נשהו אותם בזה, ע"כ. ומדבריו משמע דה"ל שכונות הר"ן לא אמרינן תרי הלכות.

ועי' **בבכורי** (סי"ק א) שדחה קושית סו"א שדלמא בס"י תר"ל, הלל"מ דה"ל דדין גבדו דדין כשעומדת תחת הסכך או בתוך ג' לסכך. אבל הכא דכלל ההכשר דסכך פסול הוא שחשבינן כאלו הדופן נקעם ומוגיע עד שם, היאך אפשר לומר כן כשמפסיק אויר בין הדופן לסכך פסול, וע"כ דמה שמסתפק **הפמ"ג** (שם א"א סי"ק א ומ"ו סעי' א) היכן שמפסיק אויר פחות מג' בין הסכך פסול לדופן אם ככה"ג אמרינן דופן עקומה, נלענ"ד פשוט כיון דאמרינן לבדו והוי כאילו הדופן מגיע עד הסכך פסול אמרינן דו"ע, ע"כ.

והרע"א (מהד' ק' סי' יב והנהו"ת על השו"ע שם) נקט שמש"כ הר"ן דלא אמרינן לבדו ודו"ע היינו כי לא אמרינן ב' הלכות וביאר שכל זה היכא דא"א לדון על א' אלא מכא אידך, דהא למ"ד אין לבדו באמצע א"א לדון על לבדו רק מכא דאמרינן דו"ע ונעשה אויר מהצד זהו לא אמרינן הלכה א' מכא הלכה אחרת, והי"נ באין דפנות מגיעות לסכך דל"ש לדון דיו"ע בין דיש כאן אויר, אא"כ תדין תחילה גוד אסיק ומגיעות לסכך, ואזי שייך לדון דו"ע זהו לא אמרינן, אבל אם כל א' וא' שייך לדון לעצמו אמרינן ביה כמה הלכות. ולפ"ז יהיה ההלכה להר"ן אם פחות מד"א סכך פסול מצד הדופן ואח"כ ב' טפחים לאויר לדידן דיש לבדו באמצע ושייד' לדון ביחד בזה דו"ע וכן לבדו, אף שההכשר הסוכה רק ע"י שניהם מ"מ מהני, אבל בהיפוך אם לצד הדופן ב"ט אויר, ואח"כ פחות מד"א סכך פסול דא"א להתחיל לדון דו"ע רק אחר שצד זה דין לבדו דאויר כסתום, זהו לא אמרינן, ע"כ. ועי"יש שהקשה שלא הובא מדבר זה בטשו"ע ומסברת הר"ן הני"ל לדינא. **והמחצ"ש** (סי"ק א) גם תמה כן, אלא שדחה סברת הרע"א כי אין טעם לחלק ומה לז א' צריכים לומר תחלה לבדו ואח"כ דו"ע, וכן חילק **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני סוכות עמ' רכח).

והמ"ב (סי"ק ד) כת' דאפשר היכי דמן הדפנות עד הסכך הוא פחות מג"ט לכיו"ע יש להקל דאמרינן לבדו ודופן עקומה, ע"כ. והטעם לחלק בזה מבואר בדבריו בס"י תקל"ג סי"ק כ' שכת' דאמרינן דו"ע דוקא כשהדפנות מגיעים לסכך דאי אינם מגיעים א"א לומר דרואין אנו את הכותל והסכך כאלו הם דופן א' שהרי אין נוגעים כלל זבי"ז, ומבואר דדוקא בכה"ג לא מהני דא"א לומר בכה"ג הלכות אלו יחד. וכן **העמק ברכה** (עמ' פד) כת' שמוכח מהר"ן שאין החסרון מצד שאין אומרים שתי הלכות אלא מצד שבד"ע צריך שתגיע הדופן לסכך. **והחזו"א** (ארי"ה סי' עז סי"ק ז) דחה דברי הרע"א דב' הלכות אמרינן אף לר"ן ואין לדמות ההלכות זל"ז. ועי"יש שנקט דלד"ע לא שייך אם אין הדפנות מגיעות לה, או שאין הסכך מגיע לה. וכן פסק **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני סוכות עמ' רטז).

ט. גוד אסיק ולבדו

ועי' **בשו"ע** (סי' תרל סעי' א) שכת' שאם נעץ ד' קונדסין, בין באמצע הגג בין על שפת הגג, וסיכך על גבן, פסולה, ויש מכשירין בנעץ על שפת הגג, משום דאמרינן : גוד אסיק מחיצתא. וכת' ע"ז **המ"ב** (סי"ק לא) דאף למכשירים היינו דוקא כשהוא על שפת הגג ממש אבל רחוק מזה אפילו פחות מג"ט לא אמרינן לבדו וגוד אסיק לכו"ע, ע"כ. וצ"ע אמאי פשיטא ליה להמ"ב דבכה"ג לא אמרינן שתי הלכות דמאי שנא מהא לבדו ודו"ע דאמרינן. וצ"ל דהכא לא אמרינן שתי הלכות אלו כי אין כאן שם מחיצה כלל משא"כ במקום שיש מחיצה גמורה אלא שמה מגיעה לסכך דאמרינן שתי הלכות. וכן חילק **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני סוכות עמ' רכח). ולפי דעת המחמירים סוכה הקיר בנין ומוזגן מפסיק ביו הסכך לקיר, אלא שהמוזגן מונח במרחק פחות מג"ט מהקיר, כדי להחשיב את הקיר כדופן הסמוכה צ"ל לבדו ואח"כ דופן עקומה. לדעת המחמירים לעיל שלא אומרים דו"ע ולבדו, צריך למלאות חלל האויר שבין המוזגן לקיר.

י. הבוט רמי ולבדו או דו"ע לקולא

ועי' **במ"א** (סי' תרלג סי"ק א) שמשמע דאמרינן חבט רמי ולבדו. וכן פסקו ה**א"ר** (אות א) **והמ"ב** (סי"ק ה). ואין בזה משום תרי הלכתא אף לרע"א כי אין א' צריך לשניה. **והמחצ"ש** (שם) תמה על המ"א ע"פ סברתו הני"ל. **והשד"ח** (אסח"ד מעי' סוכה סי' ב אות טז) נקט דלא אמרינן. **והפנים מאירות** (ה"א סי' סא) כת' דלר"ן לא אמרינן דו"ע ולחבט רמי. וכ"כ **המנח"ש** (תני סי' נו אות ד) ע"פ **המחצה"ש**.

מסקנא דדינא

א' דופן שגובהה י' טפחים (שהוא שיעור דופן) אלא שאינה מגיעה לסכך, אמרינן גוד אסיק מחיצתה וכלשה. והדני כן אף אם היא גבוהה י' טפחים ומשהו והעמידם בפחות מ"ג טפחים סמוך לארץ. **ב'** אם אין הדופן מגיעה לסכך, אלא מדין גוד אסיק, אף אם הסכך אינו מכוון ממש נגדו רק תוך ג"ט כשרה. ויש מחמירים בזה משום דס"יל דלא אמרינן גוד אסיק ולבדו יחד. והעיקר לדינא להקל בזה. ג' אם אין הדופן מגיעה לסכך וכנגד הדופן יש סכך פסול פחות מארבע אמות פסולה דלא אמרינן גוד אסיק ודו"ע (אא"כ יש ג' דפנות אחרות חוץ ממנה). ויש מכשירים. ויש להחמיר. **ד'** אם הדפנות מגיעות לסכך ויש אויר פחות מג"ט וסכך פסול פחות ד' אמות (ביחד), כשרה, כי אומרים לבדו ודופן עקומה. ויש מחמירים בזה. ה' מנוע של מוזגן המתוקן סמוך לקיר הבנין פחות מג"ט, והוא מעל הסכך בצד דופן הסוכה, לדעת המחמירים שלא אומרים דו"ע ולבדו צריך למלאות חלל האויר שבין המוזגן לקיר שבאופן זה יש צורך רק בהכשר ע"י דופן עקומה (ומ"מ אם חוץ למקום זה בלא"ה יש שיעור דופן, כשרה בכל אופן).

ענינו שגורותיו. ומבואר דס"יל צדדים שלפניו דמי. והביא דבריו **במשנ"ב** (סי"ק ט"ז), וכתב דלדעת **הא"ר** (סי"ק ח) בצדדין שלפניו שרי. וכת' **החני"א** (כ"ו סי"ג) דלא מהני במה שעוסק בתורה או בדב"ת, כיון הדטעם הוא כדי שלא תתבלבל מחשבתו. ול"נ הדטעם משום דהמתפלל שכינה כנגדו ואסור להפסיק בינו לבין השכינה. וכתב עוד **המג"א** (סי"ק ד) דבוזרה חיי שרה (קל"ב ע"א) איתא דאף בצד המתפלל אסור לעבור. [מיהו מה שמשמע בוזרה דלקמיה אפי' חוץ לדי"א אסור, לא הביא המג"א, ואפשר דני"א היתה לפניו. ויעוי' **בחסד לאלפים** (סי' ק"ב סי"ג) **ובבן איש חי** (ש"י פ' יתרו ט"ז) דכתבו דלפי דבר' הוזהר אסור לעבור מלפניו כמלא עיניו]. **ג.** כת' **ההלכות קטנות** (ה"א סי' פ"ד) שאלה אם מותר לעבור כנגד המתפלל כשיש מקום גבוה עשרה ורחב ארבעה לפניו. תשובה אע"ג דמקום חשוב כזה הוי הפסק לכמה דברים, הכא אין נר' שיהיה הפסק, שדכינה אין לה הפסק כל זמן שהמתפלל רואה או משום שלא יטרף. אבל המתפלל במקום כזה אפשר דמותר לעבור לפניו.

ומבואר דס"יל דכל שהמתפלל רואהו יש לאסור בין מחמת השכינה בין מחמת שמבטל כוונתו. ואפשר

דלדעתו אפי' לישב שם אסור.

אולם יעוי' **פנחת הדביר** (סי' ק"ד סי"ד) דהביא דהרב **בית עובד** (בחידושי או"ח כת"י) שנתפק אם מותר לעבור לפני המתפלל כשכותל זכוכית מפסיק בניהם, וכתב דמדברי **המג"א** (סי"ק ה) דכתב דטעם האיסור לעבור לפני המתפלל היינו משום דכל שרואה אותו מתבטל כוונתו, נר' לאסור, דאכתי מתבטל כוונתו שעובר צד השני. ע"כ. ומשמע דלשאר טעמים אין לאסור.

ובחי"א (שם סי"ד) כת' דנר' דאם המתפלל עומד בצד א' מדבר שהוא קבוע גבוה י' ורחב ד', מותר ליישב בצד השני, דהא מפסיק רשות. אבל לעבור מצד השני אפשר אם אינו גבוה כ"כ שכל יוכל להסתכל בצד השני אסור. ויותר נ"ל דג"ז מותר שהרי חוץ לדי"א מותר אע"פ שנסתכל. ע"כ. הרי דס"יל דאף לטעמא דמבטל כוונתו, מ"מ אין הדבר תלוי בראייתו, אלא כל שהוא חוץ לרשותו שרי. ולפ"ז כ"ש דשרי ליישב שם. **והמשנ"ב** (סי' ק"ב סי"ק א) הביא לדינא תחילת דברי החי' אדם דלעבור אפשר דאסור, והשמיט סוף דבריו דיותר נראה דשרי. והדר הביא דברי הלק"ט דאסר. ושכן מצדד בפמ"ג דיש להחמיר מלעבור (ועי' **בשעה"צ** דהוא דלא כחי"א דמצדד בסוף דבריו להקל), אבל לישב שרי. ע"כ. ובפשטותו טעמו דלעבור אסור משום דמבטל כוונתו, וא"כ אינו תלוי ברשות, אלא במה שעובר בתוך די"א, וכל שרואהו אסור. משא"כ ישיבה דאינה משום ביטול כוונתו, ברשות תליא מילתא ולא בראייתו.

וכ"כ **בחסד לאלפים** (סי' ק"ב סי"ב) **ובבן איש חי** (ש"י פ"י יתרו ט"ז) דאפי' יש לפני המתפלל מחיצה גבוה עשרה ורחב ארבעה ג"כ אסור לעבור לפניו. ואפי' יש כותל זכוכית לפניו צריך להזהר שלא לעבור לפניו דמ"מ מתבטלת כוונתו (מיהו לענין מחיצה גבוה עשרה כתב הבא"י לשון אסור, ובכותל זכוכית כת' דיש להזהר). **העולה לדינא** - אם לפני המתפלל עומד דבר שהוא קבוע, גבוה עשרה ורחב ארבעה, י"א דמותר לעבור לפניו, וי"א דדוקא לישב שרי אבל לעבור אסור. ורואי' להחמיר בדבר.

נכתב ע"י

הרה"ג הרב שמעון פלזלי שליט"א
מו"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני חודש אלול

חודש אלול - הכנה לימי הדין, וימי קירבה לה' -
י"ובאמת ב' ענינים חשובים יסודם בימי האלול, חדא דניתן לנו חודש תמים כדי שנוכל עצמנו לקראת ימי הדין הקרבים ובאים, כי ללא חגמה נמצאת פ"ול האדם לתוך ימי הדין כמאמר העולם "כ"יני בסוכה". ומלבד זאת עצם ימי האלול הם ימי רחמים, ימים שבהם הקב"ה מתקרב אל עמו ישראל ורוצה בתקנתם... **חייבים אנו בזיהירות יתר בימי האלול, שהלא כלל ידוע בדרכי העבודה שבשעה שהזמן מוסגל ביותר לזכות, כמו כן רבים בו הסכנות והפיתויים, ומשו"ה צריכים אנו לשמור היטב את ימי האלול כדי שח"ו לא ניפול ונכשל בו".**

עבודת האלול רבה, בפרט שאנו אחרי בין הזמנים -
י"ובדאי שההכנה הראויה חיובית להיות בלימוד המוסר כדרכם של הגדולים מדורות עברו, אולם לפחות חייבים אנו לנצל את הזמן כראוי בתורה ותפילה, ואל נטעה לומר שהרי אנו לומדים ומתפללים היטב, כי לא יתכן שתורתנו ותפלתנו אוריים המה, שהרי חזרנו לשיבה מאוירת הרחוב וללא מחשבה והכנה, ויתורתנו ותפלתנו נמצאים כפי שהיו בבעת ריחוקנו מביהמ"ד". (אור יחזקאל עמ' שכב ועמ' שכח)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"

✉ **להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל:** amikta@amikta.co.il
נתרם להצלחת התורם ומשפחתו | © שמעתא עמיקתא – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפז' 0503-767-052